

המלבושים הכבדים בהם היו לבושים. זכור לי מראה הרחוב מהקומה השנייה של מלון קמיינץ, החמורים, הרעש ברחוב, המרכבות.

מהמושבה קוסטינה², מקומנו הראשון בארץ, יש לי זכרונות מעטים בלבד. נסעה בעגלת מיפו בחודש פברואר. על העגלת היו כל בני המשפחה, לרבות עמנואל התיינוק, ואני ישבתי מעלה על המזוזות והתרוכסים והסתכלתי על הגללים הנכנים תכופת לתוכם שלוליות ונחלים ומטזים לכל עבר...

קוסטינה הייתה באותו ימים היישוב המרוחק ביותר בדרכם הארץ. מאחר שהוועד האודיסאי של חובבי ציון תמן במושבה והחזיק את בית הספר במקומם, קיבל אבא, בהמלצת אוסישקין, את תפקיד המורה במושבה.

המושבה מבודדת ורוחקה מכל ישב יהודי.

מוסטינה הייתה אבא הולך ברגל. מגיע עד גדרה, נכנס לכוס תה אל ידידו חזנוב, שם לרוחבות אל סמילנסקי או ידיד אחר. מגיע ליפו, וחזור באותו דרך.

מקל בمبוק עבה שכרת במקוה-ישראל שימש אותו בדרכו. מקל שלא נפרד ממנו גם בשנים הבאות.

בחופש הגדול עברנו ליפו וגרנו בדירה שכורה בנווה צדק. אבא, יחד עם כל המורים, השתתף בשעורי השתלמויות במשך החופש. המורים ברובם הגיעו לארץ לא מזמן, זויים לגיאוגרפיה ולטבע של ארץ ישראל.

לימודי טבע למדו מפי אהרון אהרוןsson³, צייר בהדרכת פרופסור שץ⁴, ועוד.

חזרנו למוסטינה לשנת הלימודים השנייה. עוד לפני שזו הסתיימה התגלו סכsonian האיכויים, ואבא ביקש וקיבל רשות לעזוב את המושבה.

בקוסטינה הינו נסח הכל כנה ורבע, אחר כך עברנו ליפו.

ביפו למדנו בבית הספר לבנות. הסיבה הייתה פשוטה. עבור בנים היה קיים אותה עת בית ספר אחד בלבד, בית ספר "אליאנס" ששמת הלימוד בו צרפתית, והמורים העבריים כולם החרימו בית ספר זה.

לכן למדנו, אחותי רוחמה ואני, בבית ספר לבנות, בית הספר הראשון בעיר יפו שבו לימדו בעברית. למדנו איתנו בני מורים נוספים, מהם שהתפרסמו במשך הזמן, כמו נהום גוטמן ואחרים.

ב-1905 עם גל היליה לארץ אחרי פרעות ברוסיה, הגיעו ליפו עולים רבים, משפחות וילדים, נפתח בית ספר עברי גם לבנים. אותו זמן, בו המה הרחוב